

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Emil Maur, L. Rebreanu, M. Săulescu, N. Leoveanu, Traian I. Cristescu,
M. G. Samarineanu, C. C. Petrovici, Mefisto, etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

Visita d-lor Briand și Bourgeois la Roma

POVESTIRI MISTRIIOASE

Floarea din insula Ranvalona

de BADO WILDBERG

Trenurile veneau și plecau mereu. Noți albicioși de aburi jucau în jurul coșurilor de oțel ale locomotivelor. Eu stăteam în sala de bărbați a restaurantului stației. Trebuia să mai aștept două ore sosirea trenului meu. Stația era punctul de încrucișare a patru, — cinci linii diferite, așa că hăla întunecoasă nu rămânea desartă aproape nici o clipă, de fum și șgomotul călătorilor.

Mulțumită favoarei restauratorului stației, stăteam singur în sala destinată bărbaților, care mă surprinsese prin curățenia ei. Blana mea atârna la spatele meu pe perete; mâncasem, și în față-mi stătea o porție de cafea, pălănușă de bună. La marginea opusă a mesei lungi, acoperite cu o față de masă albă, stătea, într'un vas de flori a crisantemă galbenă.

De-a lungul pereților eram așesate bănci înfăgăte albastru închis. O pendulă frumos pictată, ticuia timpul. Și afară veneau și plecau necontenit vremurile.

Și pe când îmi sorbeam cafeaua și priveam vremurile, observai deodată, că mai era încă cineva, afară de mine, în odaie. Prin fumul țigaretelor mele zării pe un bărbat, care stătea la masă, ceva mai în jos, lângă fereastră. El avea trăsături tăiate energic pe fața-i arămie și purta o haină albăstră. Era de sigur un marinar. El hon satisfăcut, în sorbituri încete, un vin roșu închis, după aparență, de via de sud.

La un moment dat, privirea strălucimii căzu asupra crisantemei și deodată liniștea lui păru că cadrează uci agitații violente. El sună cu putere și porunci răstăit chelașului sudit: la imediat crisantema din odaie; nu pot suferi mirosul ei otrăvitor!

Uimit și speriat, chelașul scoase vasul cu floarea și îl duse în sala de așteptare, de clasa doua. După ce se închise ușa în urma chelașului, marinarul mi se adresă mie. „Bieții oameni, par a nu ști de loc ce otrăvitoare sunt crisantemele. Și ce uricioase pește mai au!”

Eu mă grăbii să-l asigur că împărtășese, tot atât de puțin, ca și dînsul, dragostea model pentru floarea asta asiatică, care mi se pare o floarea rece și fără suflet. Aceasta părea că-l bucură: „Nu voiți să beți un pahar de vin cu mine împreună? e-un roșu spaniol, o bună licoare.”

„Mulțumesc căpitane. Doctorul mi-a interzis alcoolul, mi l-a interzis, sever.”

Atunci îmi veți da voie, poate, să vă aromalizez moaca d-voastră medică, prin căle va picături.

Încă înainte de a mai fi putut dispensa de oferta lui prietenească, dînsul scoase din buzunar o sticlă, de-o formă curioasă și îmi turnă, una, sau două picături dintr'un lichid cafeiniu, în ceașca de cafea. Surbit o înghițitură din cafeaua astfel aromantizată, gustul nu era, aproape de loc, schimbat, totuși foarte curind simții o înălțare, de necrezut, a înțregului simțimânt vital. Imprejurările în care mă aflam mă interesau acum de două ori mai mult decât mă interesaseră cu două minute mai înainte.

Minunată îmi păru culoarea de indigo a mobilelor, aspectul simpatice al feței de masă. Părea că știu și înțeleg acum tot tărâșul de viață și motivele fiecărei mișcări actuale, ale hamalilor și ale călătorilor de

afară. Și tot odată ascultam, cu o încordare voluptoasă și intensivă, cuvintele noului meu prieten.

Sucul acesta are darul de a face mai gustoasă și de a mări, în efectele ei, orice bănuț. În cazul de față acest suc ridică puterea cafelei la un grad, care ne aduce într'o stare supra încălzită. Sucul acesta se extrage din rădăcina unei plante, care se numește Girighori, și care se găsește numai pe insula Ranvalona. „Pe insula Ranvalona? Nu sunt de altfel, un rău geograf, dar, — trebuie să vă mărturisesc deschis că n-am auzit încă, nici odată, despre această insulă.”

„De fapt ea și lipsește pe cele mai multe hărți. Ranvalona se află în oceanul indian, ceva mai la nord-est d insula Madagascar.”

„După sucul numelui, era cât pe aci, să ghicesc.”

„Este o insulă foarte curioasă. Se împarte în două părți, cari se deosebesc cu totul, una de cealaltă. Partea de nord, are caracterul unei secolare păduri de baltă madagascariacă. Partea sudică, e din potrivă ca o bucată de sahară africană. Între amândouă jumătățile, e o vale, care era străbătută mai înainte de apele mării, așa că există de fapt, în locul Ranvalonei de acum, două insule. În această vale se află, în preajma unui mic lac, colibele indigenilor.”

Când făcui cunoștința acestor insule eram matelot pe bordul „Rosinei” Schonerhrig, un vapor de comerț din Liebek.

Rosina s'a împotmolit pe băncile de nisip ale coastei sud-vestice. Un vânt ferbinte, de Est rădica valuri grozave peste bord. Căpitanul ordonă lausarea bărcilor. Întii, barca cea mare, cu partea principală a echipajului, — pasageri nu aveam. Barca era sub comanda mea. Căpitanul voia să ne urmeze împreună cu cei rămași, însă n-ajunse insula, niciodată. Noi acostăm fericiți, — dacă putem întrebuința acest cuvânt, fiind seamă că ne aflam în apropierea acelor colibe de indigeni!

O mulțime de matre arămie-calenii veniă în goană la țarm. Tipul acestor sălbatici era hotărît, tipul malac-

zilor. Dânsii ne sălutară cu țipete de bucurie, ne duseră imediat, în satul lor și ne serviră cit se poate de bine. Femeile, niște fiiți voiase și drăguțe, — se purtau cu noi, în deosebi de curtenitoare. Fiecărui dintre noi, ne fu atașată o astfel de damă cafenie, tovarășa mea se numea Riwa-Riwa și — pot s'o spun fără mirare — era drăcește înamorată de mine.

Noi comunicam împreună în limba howașilor, rassa stăpinitoare din Madagascar — de la care dialectul ranvalonezilor, nu se deosebea, decît prea puțin. Era o viață zeiască pe care am dus-o acolo, noi europenii. În curind însă urma să fim treziți, în modul cel mai groaznic, din visurile noastre.

Când ședeam, seara, cu mititica Riwa-Riwa, în fața ușii bordeiului, străbătea uneori până la urechile noastre un ton groaznic, care venea din spre sud, prin aerul tropic cald. Eu cunoșteam bine tonul acesta, era urletul leilor.

Dar nici o presimțire amenințătoare nu mă cuprinsese, simțeam atunci ceva asemănător voluptății, siguranței, și brațul meu se încorda și mai tare în jurul mijlocului prieteniei mele calenii.

Vă veți mira, domnule meu, că există lei pe insula Ranvalona, într'un câmp se crede, în genere că aceste fiare nu apar decît pe continentul african.

E o greșală. Vă pot asigura, în partea pustie din spre sudul insulei se află o rassa care seamănă leilor est africani, în ce privește mărimea, însă ea este mai redusă ca mai toate rasele insulare, decît felințele continentului, pe cari le întrec în schimb pe cât posibil, ca sălbăticie și sete de sînge. Dintre acești lei insulari, ranvalonazii captivaseră vre-o jumătate duzină, ei se aflau închisi într'o cușcă grea și trainică, care putea fi mutat, pe roate, de colo, pină colo. E gren de presupus că insularii să fi construit, ei însăși această cușcă, ea aparține de sigur vr'unui mic sultan de pe coasta continentală, cari obișnuese a ține de distracție fiare sălbătice.

Era o noapte delicioasă, cu brize mângătoare ce veneau din spre ocean, cînd auzirăm iarăși, urletele leilor închisi, cărora le răspundeau furioși tovarășii lor liberi din pustietate. Până acum Riwa-Riwa răsesse în totdeauna la auzul sunetelor

acestora, acum însă ea se lipi de mine, ațintindu-se și observă deodată tremurând: „Leii trebuie să fie foarte flămânzi.”

N-au mai fost hrăniți de vreo câteva zile.”

„Trebuie să-ți spun ceva, albul meu prieten. Aș vrea să te previu, nu știu, însă, până acum de ce anume... căci la noi, bărbații își tănuiesc intențiile față de femei. Un lucru însă, îl văd: Bărbații se adună în cortul fruntașului și acolo se țes lucrurile rele împotriva noastră.”

Prevenirea Riwei-Riwa îmi scormonea puțin prin mințe. A doua zi, de dimineață, vorbii cu camarazii mei despre cele auzite. Ei își bătură însă joc de mine. Și chiar, mie însu-mi îmi părea cu neputință, că acești insulari, atât de sinceri, să aibă în taină, intenții rele față de noi. Pe la ora prânzului fuseserăm rugați a veni în cortul fruntașului, la un ospăț. Ne-am dus ca de obicei, fără arme. Dar de abia ne adunaserăm cu toții, cînd deodată insularii se năpustiră, pe neprevăzute, asupra noastră, ne trântiră la pământ și ne legară, fiecăruia mâinile și picioarele.

Fruntașul, un flăcău lung cu dinți neobișnuit de mari, vopsiți cu o culoare roș aprinsă, se așeză în fața noastră rînjind sălbatic:

„Capete proaste și palide ca luna, văți crezut, de sigur, că nu trebuie să plătiți nimic pentru pești și fructele ce ne-ați mâncat și pentru femeile noastre, pe cari le-ați sărutat? Ho! Ho! Lei din pustiu se vor bucura — căci pentru dânsii v'am jurgăsat!”

După aceasta, am fost mănăți cu toții către o împrejmuire ce se afla la marginea extremă și a satului.

Pe drum, femeile și copiii dansau în jurul nostru cu respingătoare urlete de bucurie. Zadarnic aminteam drăcoaicelor calenii de plăcutele cazuri petrecute împreună. Ele râdeau cărkînd și ne scuipau. Numai mica Riwa-Riwa se strecura tristă pe lângă mine. Deodată ea îmi puse în mână ceva rotund și îmi șopti:

„Mănăcă aceasta și încearcă să fugi. Mă vei găsi în luminișul din pădurea seculară, pe acolo unde e floarea, care are ochi!”

Eram convins că mi-a dat otrăvă pentru a mă feri de moartea groznică prin dinții leilor, și că vorbete ei, despre luminișul din pădurea seculară și floarea cu ochi, ar avea semnificația unei revederi în lumea de apă. Recunoscător, înghiții repede fructul pe care mi-l dăduse.

În sfârșit, ne aflam în locul împrejmuit de un gard, care era atât de înalt, încât leii, relativ mici, nu puteau sări peste dînsul. Acum sălbăticiei împingeau cușca cu lei spre ușa de intrare a împrejmuirii. După aceasta ei se așezară pe un deal din apropiere pentru a privi, dela acciși tribună, groaznică hrănire a leilor.

Cu ajutorul unei frânghii lungi, ușa cuștii putea fi trasă în sus de la distanță, din locul acela.

Eu așteptam să simt efectele otrăvii, dar ele nu se manifestară, din potrivă! Părea că mă străbate un simțimânt de o putere nemai auzită. Și ceea ce era mai curios: părea că slăbesc mereu, iar pielea îmi deveni atât de mlădieasă, încât că ușele începură să hucece. Cu câteva mișcări, le făcusem să cadă de pe mâini. Mă ureai cu înțelega vântului, pe unul dintre stâlpii gardului înalt și anume, în partea cea mai îndepărtată de dealul pe care stăteau sălbăticiei. Dânsii stăteau atât de absorbiți de atenție la clipa în care trebuia deschisă cușca, încât nu obser-

UNEI TRECĂTOARE

Nu te-apropia, rămâi mereu departe,
dar zâmbetul acesta să-l păstrezi.
Vrei să clădim cu visele deșarte
O lume 'n care mâine n'ai să crezi?...

Rămâi, rămâi așa cum ești acum;
Fii o părere a sufletului meu:
Mai bine e să mi se pară ruina,
de cât să ne încredințăm mereu,

Încor să visăm că'm fi putut odată,
Să mergem poate pe acelaș drum,
Eu visător, tu blândă și curată, —
Așa cum ești, așa cum pari acum.

De te-ai opri și mi-ai întind-o mână,
Cînd visul meu e 'n strălucirea ta, —
Din tot cei-ți azi, nimic n'o să rămână,
Și mâini, din nou, nu te aș mai căuta.

M. Săulescu

vară de loc fuga mea. În momentul când vârful picioarelor mele alinse ră pământul din afară de împrejurime, trebuia să fi fost ridicată în sus și usa cuștei.

Nici odată nu voi uita cele trei feluri de sunete în adevăr demonice, cari îmi injunghiară atunci urechea: Urletul prea infometatelor bestii, (Ipetele jalnice ale sărmanilor mei tovarăși și înfloritoare urlete de triumf ale acelor satani, cari susțeau o bucurie ironică privind hrănirea leilor cu carne vie. Eram atât de îngrozit, încât picioarele păreau că refuză să mă servească, timp de câteva secunde. Pe urmă însă, dăgii voinței mele nu brânci puternic și imediat, apoi, începui goana spre negru-albastru ziduri, acrotițioare ale pădurii seculare. După câțiva pași mă văzui într-o întunecime adâncă. Mă izbii cu capul de trunchiuri puternice, lianele îmi înconjurau gâtul, piciorul îmi pleșcăia în mlaștini, călcam înfiorat peste fel de fel de vierii mișcători, mă împedeam de rădăcini monstruoase și de copaci uriași, căzuți pe jos. În curând, însă, începui să mă obișnuiesc cu semi-obscuritatea pădurii seculare. Neobosit, alergam înainte, până când se perdură, cu totul, groaznicile sunete și o tăcere nemărginită începui să mă înconjoare.

În fața mea începea să licărească tot mai luminos, printre copaci. Mă apropiam de lumină și despre care îmi vorbește Riwa-Riwa. În sfârșit dădău peste un loc deschis, eu tercu neregulat, loc în mijlocul cârnii de abia se mai zăreau, în mijlocul burienelor dese, rămășițele câtorva bordeiuri.

Mă oprii în apropierea ruinelor îmburuienite și cercetai cu ochii adâncimile pădurii, de jur împrejur. Inima ciocănea puternic. Era liniște pretutindeni. Soarele urma să apună în curând. Numai câteva păsări, cari semănau în formă și în glas cu corbii și stâncile, deși aveau pene verzi din cele mai frumoase, fălăiau către cuiburile lor, eroncâniind supărăciopos. De odată tresării, din cerul înoprat al pădurii licăreau niște ochi, ochi lacomi de fiare sălbatice. Mi-au trimis oare lei pe urmă? Mă amenințau dușmănos alte animale din pădure?

(Va urma)

În românește de Emil Maur

Cântecul soldatului român în 1916

*Să te cutremuri azi, maghiare,
Căci ceasul luptei de-o sună,
Nu vor mai fi atunci hotare
Între Ardeal și țara mea.*

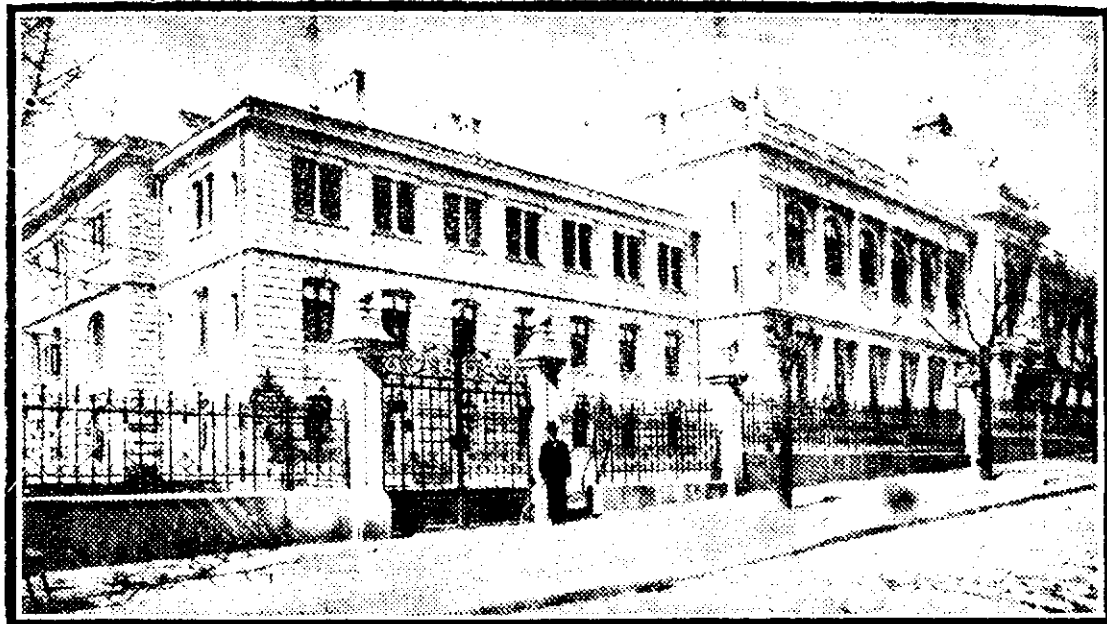
*Și dacă astăzi stau la pândă
La al Carpatului picior,
Măine, maghiare, de-a mea isbândă
S'o duce vestea morților.*

*Te-oi fugări prin munți și ape,
Și însuși Arpad de-ar trăi,
Nar mai putea să te mai scape,
Căci pumnii mi sdravân l'ar strivi.*

*Îți voi lua mâine a mea moșie,
Ce tu de reacuri ai cotrupit
Și cu cruzime și cu trufie,
Până acuma ai stăpânit.*

*Să te cutremuri azi, maghiare,
Căci ceasul luptei de-o sună,
Nu vor mai fi atunci hotare
Între Ardeal și țara mea.*

N. Leoveanu

Universitatea din Iași

Săptămâna teatrală

STRIGOII

Ibsen nici nu vrea să fie și nici nu este un reprezentant al idealismului, în înțelesul obișnuit al acestui cuvânt obișnuit. Ba dimpotrivă, cantă mereu și cu multă finețe să discrediteze idealismul. Toate idealurile sunt piedici în dezvoltarea liberă a vieții individuale. Nimic nu este mai profitabil vieții adevărate decât un ideal oarecare. În „Când noi morții vom învia” sculptorul Rubek renunță de-a strânger în brațe pe Irena, femeia care ar fi singura și adevărată întregire a ființei lui. Renunțarea dragului unui ideal artistic. Renunțarea aceasta însemnează și renunțarea la viața adevărată, rodnică, ceea ce îl condamnă să fie un „mort” chiar și acolo unde răvănește să ajungă prin renunțare, adică în artă. În „Brand” eroul își jertfește viața tot din pricina unui „strigoii” — idealul religios. „Cine privește pe Dumnezeu, moare!” zice Agnes. Fire cu desăvârșire individualistă. Brand își închipe și pe Dumnezeu ca un individ care nu cunoaște nici compromisului, nici erutare, nici îndurare și blândețe, care pretinde în mod brutal și sever totul pentru sine. Nici față de fiul său, Hristos, nu s'a înduplecat, de aceea a trebuit să golească paharul până în fund. Călea aceasta însă îl duce pe Brand la pierire, căci Dumnezeu, idealul religios este tot atât de primejdios, tot atât de distrugător de viață ca toate celelalte idealuri sau „stafii”. Toate idealurile sunt minciuni, zice Ibsen.

Și John Gabriel Borkman s'a prăbușit din pricina unui strigoii sau ideal distrugător de viață. Și dânsul devine, sub stăpânirea acestui ideal, un mort, deși trăiește încă. Iar ceace ajung sub influența lui, surorile gemene Ella Renheim și d-na Borkman, devin „umbre”. „Un mort și două umbre”, zice Ella Renheim, „iată roadele răcelei”, acelei răceli pe care o împrăstie, nimicitează de viață, orice ideal. Idealul lui Borkman este uman. El a vrut să ajungă, prin orice mijloace, chiar criminale, la cea mai mare putere comercială și industrială, pentru a să facă să înflorească în mod extraordinar industria și comerțul și astfel să ducă în mii și mii de locașuri lumina și căldura sufletului”. Acestui ideal dânsul i-a jertfit pe femeia inimii lui, care i-ar fi dăruit fericirea, înlocuind cum a jertfit Brand pe Agnes și Rubek pe Irena.

În „Strigoii” se prezintă o femeie care săvârșește păcatul de moarte de-a nu urma glasul inimii. Este d-na Elena Alving care, măritându-se, a (fuit mereu seama de alte considerații decât dorința inimii ei. Și aici, mai cu samă fiind vorba de o femeie, n'avem de-a face cu un singur strigoii mare, puternic, entropitor, precizat cu energie, ca la Rubek, Borkman și Brand, care să fi întors pe d-na Alving de pe calea adevăratei vieți, aici sunt la mijloc toate acele „idealuri” sau toți acei „strigoii” care stăpânesc viața noastră socială, toate „obligatiile și considerațiunile” care împiedică o acțiune individuală și independentă. În loc să asculte pornirea inimii, d-na Alving a ascultat sfaturile mamei și a mătușelor sale; în loc să ia pe pastorul Manders, s'a măritat cu bogatul Alving. A fost prea Iașă, prea influențată de lume și de „strigoii” care se ascundeau în lumea dimprejurul ei și în ea însăși, influențată de toată puterea dușmăni vieții și fericirii ce se cuprinde în o concepție de viață, prin care tot felul de idealuri tocite, religioase și sociale, cer subordonarea individului „legilor și ordinii”, îi pun „cătușe și considerațiuni” răpindului „libertatea” și cu dânsa viața adevărată, astfel că individului nu-i mai rămâne nimic cu adevărat laudic și devine reprezentantul unei considerațiuni șterse sau idei, reprezentantului unui „strigoii”. Acești strigoii abundă în toată viața noastră socială, deci și în ziarele în care se reoglîndește această viață socială. Totuși strigoii aceștia au numai rareori un caracter pronunțat și deabia ar mai putea exercita vreo influență asupra noastră dacă însă noi n'am fi atât de „Iași”. Sunt doar resturile unor idealuri vechi și totuși, dacă nu ne împotrivim lor, au încă puterea să ne otrăvească viața.

Ibsen e un anarhist și mai ales în „Strigoii” își varsă toată revolta împotriva ordinii și a legilor care încătușează și zdrobesc viața oamenilor. „O, da, legea și ordinea!” — zice d-na Alving îndurerată când Manders caută s'o consoleze pentru tragedia ce se desfășoară în fața lui. „Uneori mi se pare că acestea pricinuesc tot răul în lume!”

Reprezentarea acestei drame ibseniene, una din cele mai puternice și mai artistice ale puternicului artist norvegian, trebuie să scoată în evidență toată partea omenească a tragediei d-nei Alving, în primul rând. Fiindcă d-na Alving este eroina dramei, în jocul ei, a nenorocirilor ei, a

„păcatului de moarte” săvârșit la ea se învârtește acțiunea „Strigoilor”. E o greșală să se pună Oswald în centrul piesei. Greșala aceasta poate s'o facă Zaccani și alți mari virtuozii ai teatrului, căci dânsii, în toate lucrările pe care le joacă, caută să-și reliefeze virtuozitatea lor personală.

Spectacolul de la Teatrul Regina Maria a suferit în privința aceasta. D-na Alving, în interpretarea d-nei Sturza-Bulandra, a ajuns în ultimul plan și astfel s'a stricat toată perspectiva spectacolului. D-na Sturza-Bulandra nu este și nu va fi niciodată o interpretă a lui Ibsen. Interpretii marelui norvegian trebuie să aibă o mare putere de exteriorizare a stărilor sufletului paralel cu multă intelectualitate. Cuvântul, la Ibsen, nu e decor, ci suflet. Fiecare nuanță își are însemnătatea ei, pentru că din diferitele nuanțe se desemnează timpul și sufletul personajilor. D-na Bulandra posedă intelectualitate, dar nu poate să exteriorizeze nimic. D-na Alving este personificarea durerii materne. D-na Bulandra este o spectatoare indiferentă a sbucimurilor lui Oswald.

Un Oswald, deși încă necomplet, este d. Manolescu pe care îl ajută și fizicul, și sufletul, și inteligența pentru acest rol covârșitor. Cu deosebire în actul întâi este izbucnit. Intrarea d-sale și dă într-adevăr o impresie de stăpân, de un om zdruncinat care însă caută să ascundă răul ce-l suferă. Aici e discret și discreția aceasta trebuie să fie până la sfârșit linia cîrcoare a rolului. Izbucnirea cu Manders iarăși e ieseuit zugrăvită. Atitudinea lui față de Regina însă ar trebui să fie mai discretă, chiar din actul acesta începând. Stăruința și sublimierile d-lui Manolescu dau scenei ceva burlesc, care e în contradicție cu intențiile ibseniene. În general relațiile dintre Oswald și Regina sunt cusurul capital al d-lui Manolescu. O estompare mare ar fi mult în avantajul interpretării... Și iarăși, în actul final, izbucnirea lui Oswald ar avea nevoie de îndulcire. Fără îndoială că d. Manolescu lucrează aici cu mult tact. Nu exagerează prea mult. Dar exagerează totuși puțin și greșește puțin. Scena dintre mamă și fiu, scena finală, e una din cele mai grandioase și mai grele de interpretat. Mama nu observă decât tocmai la sfârșit de tot pierderea fiului ei, atunci când strigă disperată: „Oswald, ce ai!” Deci până atunci Oswald trebuie să-și disimuleze chinurile pe cât se poate.

Firește trebuie să fie ajutat și de d-na Alving și pe d. Manolescu d-na Alving în loc să-l ajute, îl încercă. Acestele de groază ale lui Oswald sunt frecvente, repezi, pentru că d-na Alving să nu poată pricepe ce se petrece în sufletul copilului. Repezi, d. Manolescu desfășoară multă artă în scena aceasta și obține rezultate frumoase. E o chestie de în-că puțină cizelare pe care i-o cerem. Chiar așa, d. Manolescu e remarcabil. Dar de ce să nu fie desăvârșit?

Actul al doilea însă ar trebui reluat pe de-a întregul. Acolo d. Manolescu iese din caracterul rolului... prin niște exagerări neingăduite unui artist atât de distins.

Oswald, oricum, va fi unul din rolurile mari ale d-lui Manolescu. Va mai trece vreme, îl va mai șlefui, va găsi și o d-na Alving bună și atunci ne va da un Oswald desăvârșit, unul care să rămână...

O surpriză foarte plăcută a fost d-ra Florica Alexandrescu în Regina, pe care a jucat cu mult suflet și cu destulă pricepere.

În orice caz Compania Marioara-Voiculescu-Bulandra merită cele mai calde felicitări pentru încercarea frumensă. Cu deosebire prin etajimea aceasta a dovedit multă seriozitate și vitalitate. „Strigoii” vor rămâne și vor cântări greu la activul acestei meritorii asociații teatrale.

L. REBREANU

PE UN ALBUM

*Să-ți scrii mai mult, zadarnic...
E-acelâș cântec vechi, uitat.
Acelâși plâns de îndrăgostire
De-atâția alții repetat.*

*Mă vei căuta în timp, frumoasă.
Mă vei dori, mă vei iubi;
Din minte o să-ți se steargă
Pe vezi de ce-i icona mea.*

*Să-ți atunci, când praful de uitare
S-a scutură între noi pe vezi.
Când voi rămâne rară singură
În serile ploioase, reci.*

*Atunci, stingher, îmi aminti-voi
Că-ți-am lăsat într'un album,
Nisipa viselor răslete,
Speranța visului nebun.*

Focani.

Tache Laduna

MILEVA

Sirena șantierului anunță încetarea lucrului.

Pe ici, pe colo în port, răsarau ferestre ușor luminate.

Când larva lucrătorilor cari pă-răseau atelierele se domolea și nu se mai auzea decât mormonul clipocit al valurilor Dunării, o femeie își făcea apariția, pășind pe dibnite până aproape de un mănunchi de sălcii.

De două săptămâni venise într-una acolo, reușind să treacă cu toată neobservată de grănicerii noștri. Într-o zi însă, nu a mai ajutat-o norocul. A fost prinsă și arestată la cel mai apropiat post de veghe, ea sus-pectă.

Întâmplarea aducându-mă chiar în seara aceea prin post, am putut să-o văd și să-i vorbesc. Se exprima destul de corect, ea s'o înțelege. Era o tânără blondă sărbă în vârstă de cel mult 22 de ani. Se numea Mileva Rakici. Măritată cu un an înainte de primul războiu, avusese nefericirea ca bărbatul ei, Simion, — odată, cel mai chipeș bărbat din Sib. — să piardă un picior în crâncena luptă dela Bregalnița.

După sfârșitul războiului s'au mutat din Sib în Cladova, unde el îndeplinea serviciul de paracliser și clopotar în biserica orașului. Venind cel de-al treilea războiu, acesta cu nemții, — multe femei rămaseră văduvite de bărbați, căci pe toți cați înseră sdraveni, dela 18-52 de ani, îi chemase țara sub arme.

— „Eu, spunea Mileva, eu glasul tremurător, pătruns de jale. — eram mai fericită decât toate. Mă bucuram din adâncul sufletului că Simion al meu nu pleacă și nu știam cum să mulțumesc lui D-zeu. Dar bucuria mea se vede că n'a plăcut Domnului.

Cu o noapte mai înainte de a intra nemții în Cladova, pe când mă sfătuiam cu Simion la vatră, iată că vine vecinul Alexiei și ne spune trista veste. Eu am țipat ca înjunghiată, Simion a scâpat cărja și a căzut pe podele.

Când m'am trezit din leșin, el era la capul meu. Plângea tot ea și în ziua, — nu știți d-voastră, — când

BRIAND ARISTIDE
prim-ministru francez

am ghimit că nu-l voi lua de barbat. — „Ce ne facem? Fami întrebă eu groază.

— „Fii pe pace! Tu vei pleca mâine cu toată lumea, iar eu voi rămâne să păzesc sfântul locaș al Domnului.

Aici nu vor putea să vină.

— „Atunci, — i-am zis, — nu plece nici eu.

— „Ba, voi pleca.

— „Nu!

— „Nici o vorbă, înțelegeți? Dacă nemții vor intra, își vor bate joc de tine, fără ca eu să te pot apăra. Cum o să mai trăiesc atunci? Ce mai însemn eu din ziua aceea?

— „Bine, — zisei, — mă voi duce. Dar tu? Tu ce vei face?

— „O! D-zeu sfântul, are grijă! Mă voi ruga pentru tine și voi blestema pe dușmani. Adăpostul și braza nu-mi vor lipsi, Bietul Simion!

Vedeam bine, că nu mai judeca împede, dar nu eutezam să i-o spun.

— „Și cum ne vom mai vedea? Cum voi fi eu încredințată dincolo, că tu trăiești și că tot te mai gândești la mine?

Nu-mi răspuse. Avni o clipă bucuria, că f'am făcut să renunțe la gândul de a mă depărta dar pe loc și deznădăjdui.

— „Cum ne vom mai vedea? reluă el, după un moment de tăcere;

drept e, că acesta e cel mai greu la cru. Însă am găsit un mijloc. Seara când vei simți că se apropie ceasul vecerniei, vino pe celalt țărm la sălcii. Eu voi trage clopotul cel mare, — dar numai odată, — și tu auzindu-l vei ști atunci că Simion al tău gândește și se roagă pentru tine. E bine, ce ziceți?

Ce puteam să zic?

— „In chipul acesta, — continuă el, — tu vei afla despre mine că trăiesc, — cum voi afla însă eu despre tine? Ce dovadă voi avea, că nu te vei depărta mai mult de ologul tău din clopotniță?

— „Nu cunosc niciun mijloc, — răspunsei.

— „Ba e unul — să-ți spun? Tu iei lanarul nostru din pod și când vei auzi clopotul sunând, vei aprinde lanarul. Am ochi, care despice și înămericul. Atunci voi putea să te văd și mă voi bucura. Primești Mileva?”

Dacă așa li zise „nu” s'ar fi mănăit mai rău sârmanul. Ochii mi erau scâldați în lacrimi. Mă îmbrățișă mai duios ca întotdeauna și mă rugă să adorm.

Când se lumina de ziuă, toată Cladova se stia în șlepură, să treacă aici la voi, Simion n'a petrecut în cărbă până la ponton; mi-a arătat sălciiile apoi s'a înțepoiat înecat de plâns.

Și am plecat.

Timp de două săptămâni, am muncit ca o roabă, pentru bucata de pâine, eu care mă miluiam câțiva oameni de inimă. Seara însă la ceasul vecerniei, veneam totdeauna la sălcii. De îndată ce ajungeam, aprindeam lanarul să vadă nemărgălatul meu pustnic că Mileva lui nu l'a uitat. Acum însă am fost prinsă. Mi s'a spus că fac rău ce fac, dar nu știu, de ce? Chibzueste și d-la domnule și dacă nu vezi nici un rău, rogu-te frumos, spune-le să-mi dea drumul. De trei zile nu am mai fost pe-acolo, și cine știe ce-o crede sârăențul Simion? Și-o închipui că f'am uitat, că am plecat mai departe, — câte gânduri nu f'or frământa bietul!

Datorită buuzății de suflet a șefului de post, tânăra femeie a fost a doua zi slobodă. Când am înștiințat-o s'a aruncat la pământ, mulțumindu-mi în hohote de plâns.

M'am convins atunci că slabă inimă aveam! Nu am putut s'o mai privesc și am plecat.

Revenind după două zile care nu-mi fu însă mirarea, când aflui că Mileva dispăruse chiar din ziua când fusese pusă în libertate. O patruță descoperise în sălcii, doar un felinar rostogolit, acela pe care-l avusese ea și în post.

— „Ei vezi? mă întâmpină șeful, chiar din prag, — vezi, că a fost tot o spioană? Ne-a păcălit urât de tot cu povestea ei. Acum desigur, că-și bate joc pe unde o fi.

— „Crezi?

— „Desigur. De ce a dispărut? Nu avea niciun motiv, mai ales că pe viitor se bucura de toată libertatea.

— „Imposibil să fi fost o spioană, — adu-ți aminte de istorisirea ei.

— „Un basm!”

Nu f'am mai contrazis, dar eram foarte convins că Mileva spusese adevărul. Ce nu puteam totuși înțelege, era pricina ce o făcuse să dispară. Frica unei noi arestări, probabil. Dar dacă și-o fi făcut seama? Odată mijită banuiala asta, fantezia mea începu să lucreze și să intru-cripeze o zguduitoare tragedie.

Măzgărit, șeful postului, supărat la culme de cele întâmplare, aprin-

Aula Universității din Iași

cea țigare după țigare, stupind și înjurând. Pricepui. Li era foarte teamă să nu audă comandantul companiei că a adăpostit o „suspectă”. Poate se vedea adus chiar înaintea consiliului de război, sub greaua încovărire de tănuitor al dușmanilor țării, degradat și închis.

Noaptea am petrecut-o în corpul de gardă.

O furtună uraganică se deslănțuise pe Dunare.

Tipau giamaundurile ca bubăturile dându-mi fiori reci de spaimă. Târziu de tot adormii și eu, cu capul pe un colț de masă: șeful păstra ceiait colț, chinându-se mai amarie de cat mine.

Abia atipisem ceva, când mă deșteptai la auzul unui glas, bine cunoscut. Era a lui Mărgărit. Vorbea în vis. Gemea, se ruga, plângea, — mă înfricoșasem.

Auzii însă, tot ce spusese și mă cutremuram.

„Simion s'a spănzurat de lumia clopotului, fiindea Mi... Mileva... sarmana de ea!... A doua zi s'a înecat în Dunare... Tu ești vinovat Mărgărit că ai închis-o!... Eu? Eu domnule locotenent? Iertați-mă să trăiți... ier...”

T-Severin. Traian I. Cristescu

DE CE?

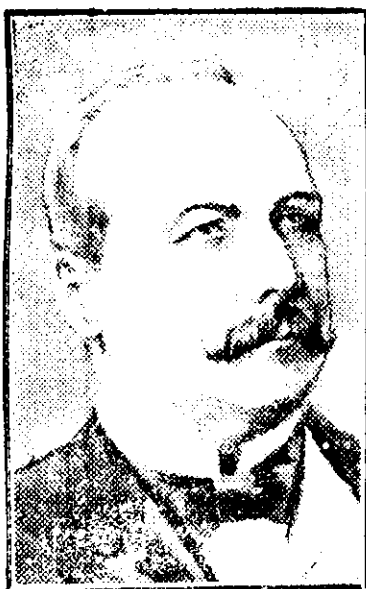
*Cum tremuri când te strâng în brațe
Și te lipesci de pieptul meu.
Și-mi tot îngâni crăjile șoapte,
Și mă săruți mereu-mereu?*

*Și cum tresari la orice vorbă,
La orice atingere a mea.
Când vraja dragostei se lasă,
Și ne cuprinde utregi în ea.*

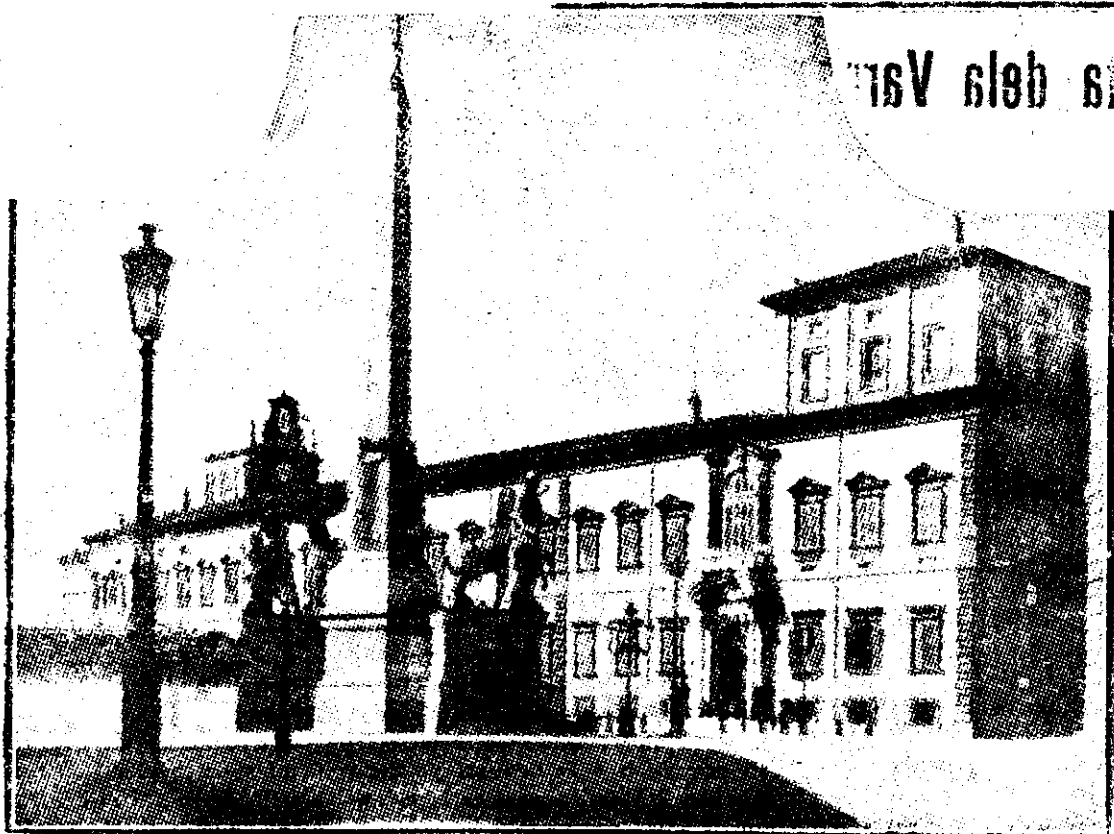
*Mă strângi cu patimă nebună,
Și mă respeli cu pe-un copil,
Precum răsfața razei lunii,
O floare 'n luna lui April.*

*De ce atata gingășie
În dragoste, iubită, pui?
Amorul, nu vezi tu că 'n lume,
E-al tuturor și-al nimăunii?*

M. G. Samarineanu

SANDRO
prim-ministru italian

ROMA. — Palatul Regal (Quirinalul)

Domnul Rudeanu

de C. C. PETROVICI

— Cioc-cioc...

Cine o fi?! Pe la mine nu prea vin prieteni... O fi servitoarea vecinului. Ea trebuie să fie. Mă chiamă la logodna fiu-sii, da' nu mă duc. Ce să eat acolo? Nu cunosc pe nimeni... Mai bine stau aci în fața vetrii să privesc locul ce pălpăe și să ascult cum vurește vântul pe coș... Da, da, mai bine e aci...

— Cioc-cioc...

Stai că vin acu, iaca vin...

...Da, nu e servitoarea, e un domn... Cine stie! A greșit, poate. Ia să vedem...

— Pe cine căutați?

— Pe d-ta...

— Mă rog... cine sunteți?

— Costache Rudeanu.

— Ei bată-te norocul; tu ești Costache?

— Da.

— Hai 'năuntru, atunci, că-i fi înghețat.

— Păi; e cam frig.

— ...Da' cum mă nimeriși bre?

— Păi; să vezi, m'am întâlnit azi cu Giuleanu, directorul și din vorbă în vorbă, ne-amintirăm de cheful din Cioceroaia și de la el am aflat că ai părăsit Craiova și că ai venit aici...

— Piii! halal de chef! 'ala... Da' vezi, a fost ultimul, că d'atunci ne-am imprăștiat eu toții ea puii de potârniche. De bietu Verneseu n'am mai auzit nimic, de când a divorțat de nevastă-sa; pe Teoharide l'a mutat tocmai la P-Neamț; pe tine nu te-am văzut de trei ani, de când am plecat din Craiova... că ce era să mai fac acolo?... Ți-a spus Giuleanu?

— Da, mi-a spus că au murit și eu-coana Sîa și Nicu... Eh!... și mie mi-a murit Aglaia...

— El... Când frate?

— Cum? nu știi?

— Nu știu nimica.

— Sunt doi ani... Da' ce moarte, dragă! Când mi-aduc aminte, îmi vine să iau câmpii... Să vezi; de donă zile nu mă mai slăbea; să mergem la Țițu, să mergem la Țițu de ziua lui. Așa spunea ea fratelui meu Constantin. Li ziceam eu; ghesă Glăio, să-i trimitem o telegramă, ce să ne ducem

pentru o zi. Ea, de loc, nu și nu, să mergem... N'avui ce să mai fac și primii. În ziua ceia s'a sculat de dimineață, s'a îmbrăcat, s'a dieksit, să li văzut bine ce-i ședea. Ca acu mi-aduc aminte... Nu știa ce să facă, de bucurie că o să-l vadă pe „Țițu al ei” — știi cum sunt copiii...

Dar dela început ni se arată semn rău, când să eșim pe poartă, din chiar senin, se împiedică și căzu! Pe loc îmi dădu prin inimă un cușit. Îmi venea să mă luture înapoi... Ceasu rău, dragă, ceasu rău! Când mi-aduc aminte, îmi vine să iau câmpii... Să vezi, de când ne-am urcat în tren, n'a mai avut astâmpăr!... Ba se agăta de fiare, ba deschidea ferestra, ba își scootea bereta afară ca să i-o umfle vântul... Apoi, — spre nenorocirea mea — fără s'o observ, se strecură din vagon și eși pe platformă... Când am băgat de seamă, mă dusei după ea și știi ce făcea? Rupea foi de hârtie în bucăți mici-mici și le arunca în sus, nițându-se apoi după ele cum se învârteau în aer ca fluturășii bătuși de vânt. Când mă văzu, dădu să intre dar, eh... căleă greșit și aluneca jos... În cădere, se agăță eu mâinile de fiarele platformei... Să fi văzut atunci cum i se umflaseră degetele micuțel... Fața i se făcu ca ceara, ochii se spălăciră și mă privea cu o spaimă, care mă mă incremeni pe loc. Vinele-i umflăte îmi pârură niste coarde albastre, cari îi brăzdau fața... Ce trebuie să se fi petrecut în mintea ei în minutele acelea! Și, cum îți spusel, incremenisem când un țipăt năboșit mă trezi, apoi mă repezii în vagon și sinucii semnalul de alarmă atât de tare, încât am rămas eu el în mână... Ce-a mai urmat nu știu... M'am trezit la spital, în Plocești... Am întrebat de ea, dar nu mi-au spus. Intr'un colț însă, — par'că o văd — în camera unde eram, văzui o fâșie albă, numai crețuri și pătată cu sânge... Incepui să strig să mă lase s'o vad, dar m'au înțuciat înăuntru... Am rupt chanta și-am dat buzna în sala de operație. Doctorii se dădură în lături și ma priveau nemiți. M'am apropiat de masa pe care era întinsă — eram sigură că ea era... Fața îi era acoperită... Într-un sec înțec mâna, dar începu să-mi tremure și o trăsai repede îndărăt... Cu acu mi-aduc aminte, mă cutremuram tot, tot; mă temeam, mă înfricoșam,

cu îndrăzneam să ridic cearșaful. Credeam că o să înnebunesc pe loc... Deodată însă, nu pot să-mi dau seama nici acu, am întins repede mâna și-l dădai la o parte. Ce crezi, dragă? Nu pot să mă dumiresc. Obrăjiorii ei trandafirii, eran numai zbărcituri și fruntea așa de încrețită încât jurai că avea 60 de ani. Dar părul, oh! părul ei blond ce se respira în valuri, eh... el trăda toate astea... Și par'că dormea... Și eu stam în fața ei și nici o lacrimă nu mi se ivea în ochi... Pe cinești mea, nici una... La înmormântare tot așa... Dar țipătul acela — ultima suflare — nu l'am uitat, nu pot să-l uit... Eh! dragă, când mi-aduc aminte îmi vine să iau câmpii și să mă duc, să mă duc... Mai bine nu mi-o dădea Dumnezeu...

Dar d'acum incolo, o să încerc să uit — că ce mai pot face?... Așa i-a fost scris și pace... Hai să vorbim altceva... Te-ai mai întâlnit cuu... da' stai să văd cât e ceasu întâi... Aoleu... e nouă și la nouă jumătate trebuie să mă întâlnească cu un prieten... Mă duc și... când ne întâlnim?... să tragem un chef ca 'n tinerețe, ca al dela Cioceroaia; că vreau să uit supărările... Să îmi îmbrăcă paltonul, îl petrecui până la poartă și după ce își luă bună-seara, îl văzui prin întuneric scotând din buzunar ceva alb și își trecu mâna pe la ochi...

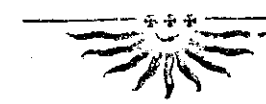
Povestea lor!...

*În clipele trecute 'n sbor
Mă-aduc aminte une-ori;
Și de salvămul plin de flori.*

*Ca 'n liniștea de mai de mult
Si-avui mai stau sub frunza lui
Și 'n mințe, eu cum stau și-ascult
Văd rătăciți doi ochi verzi.*

*Povestea lor pornită 'n vânt
În cîine 'n mințe pe 'nserat;
N'o înțeleg, dar n'ncetat
Eu e tot cânt, o cânt, o cânt!*

Mefisto

Lupta dela Varna

Relațiunea unui ofițer rus

În coloanele ziarului „Ruskoje Slovo” de la 20 Decembrie expirat, un ofițer din flota rusească descrie astfel atacul din urmă îndreptat contra portului bulgăresc, Varna:

„Era o dimineață frumoasă. Soarele de abia se arătase la orizont și marea, adormită de noapte, nu-și mai sălta valurile ca în ajun. O adiere, ridicându-se de la sud, încrețea suprafața apei. Din cînd în cînd o ceață deasă și albă ca laptele ne înfășura ca să se risipească mai apoi. Ne arăta că era aproape coasta ascunsă de piellă.

„Dădată ne răsări, la o distanță de aproape o jumătate de milă, un mai stîncos. Era coasta românească. Nu departe de granița bulgărească, se vedea, pe un deal, un cîrd de oameni care ne salutau. Cotînd țărîmul ne îndreptăram spre Varna și ajunserăm curînd la frontiera romîno-bulgară, unde se vedeau deslușit pichetele și grănicerii. Ajunserăm în fața țărîmului inamic. Totul e liniștit și pustiu; numai din cînd în cînd se arată citeva fețe ca să se ascundă îndată.

„Se simte că zecimi de ochi, plutați pe după bălării și alte ascunzătorii, ne privesc cu luare aminte. Pe o movilă zărim o îngrămădire de soldați. Ne apropiem și deschidem focul; numai de cît se fac nevăzuți. Între acestea orizontul se luminează și pe la 10 ore, vedem un punct negru mișcător — e un torpilor inamic. Pornim în goană după el, dar o ceață deasă ne surprinde iarăși și trebui să ne încetăm mersul. Urmărirea torpilorului era acum cu neputință și de prisos. Ne-am apropiat de Varna pierdută în ceață. Cu toată împrejurarea neprimicioasă operațiilor noastre, comandantul decide să ne apropiem și mai mult de țărîmul bulgar.

„Un vînt ușurel ne dă speranță că atmosfera se va lumina. Și în adevăr, puțin după aceea vedea că ne acoperea încep să se ridice și o ceață stîncoasă, destul de înaltă, se arată ochilor noștri. Tot țărîmul e presărat de vile frumoase. În marginea apei, perdut în fundul unui parc întins, un castel alb își înalță maiestros turnulețele. E reședința de vară a regelui Ferdinand. Ceva mai la stînga se întinde, la poalele unui munte, orașul Varna. Cele șase turle ale bisericii catedrale se ridică peste grămada caselor orașului. La stînga cheului se vede stăvilarul de piatră după care se adăpostese citeva imbareațiuni ale căror catarguri se zăresc.

„Bateriile coastei sunt bine ascunse așa că nu putem vedea nici una. Dar, dădată, la spatele stăvilarului, un fum care se mișcă ne atrage atențiunea. Curînd după aceea un torpilor bulgar ese din port și începe să dea țirecole stăvilarului, (întîndu-se în afară de zona focului nostru și trăgînd astfel nădejdea să ne facă să dăm într-o cursă. Comandantul nostru hotărăște, cu toate acestea, să se apropie, ca „să încercăm — zice — pe Bulgar cu tunurile lui”.

„Între acestea, bateriile nevăzute de pe ocașă încep să ne bombardeze făcînd să cadă asupra noastră ploaie de ghiulele. Nu începuserăm încă să facem foc și eram expuși la lovirile dușmanului. Nu mai era nici o îndoială că dacă mai înaintam, am fi intrat în plină zonă minată. Trebui să ne dăm înapoi în direcțiunea castelului, unde bombele bulgărești nu puteau să ne mai ajungă. Și sălăterăm în așteptare. Atunci „Bulgarul”, foarte hotărît să ne înșele, se apropie de noi.

„Apropie, apropiere” auziam glasul comandantului strigînd. Torpilorul inamic se opri. Atunci noi pornim spre el cu toată viteza. Torpilorul se cutremură întreg și, despicînd valurile, se aruncă înainte. Prima baterie trase o salvă.

— „La ce distanță suntem? întrebă căpitanul pe ochitor.

— „Treizeci și șapte.

— Foc!

„Îndată semnalele cu sonerii încep să sbîrîntie și tunurile noastre de 75 mm. deschiseră un foc violent.

— „Bine. Foc înainte! ordonă artileristul.

„Și un vîrtej de obuze înfășură pe vrăjmaș care, voind să ne înșele, căzuze el singur în capeană. Văzînd pericolul la care se expusese, torpilorul inamic, ale cărui tunuri trăgeau mereu fără să ne poată ajunge, apucă în direcțiunea spre Varna. Peste citeva minute se făcu nevăzut pe după stăvilari. Nu mai aveam ce face. Tunurile bulgărești ne trimeteau mereu bombe. După ordinul ce ni se dăde, eșirăm din linia de foc. Cad obuzele în apă în urma noastră, dar Bulgarul trag mereu înainte.”

Moș Grigore

De ani, tot așa l-am văzut cu capul mare și o față lată, peste care vremea își așternă tot mai adînc, brazdele bătrăneții. Pe corp, — corpul lui șubred ca o seandură putredă — nișe și sdronețe fără pic de cărpăceală și în picioare, cizme decînd lumea, cu cărămbii roșii de vechime și murdari de parcă i-ar fi scaldat în glod...

Purta pe umeri, un coș de paie, cu o tăbliță de tinichea bulgărească și rugînită, „Hamal N-rul 35”. De dimineață trecea în târg. Se amesteca în ceata hamalilor de acolo și aștepta în liniște, să fie chemat. Iar de-l chema, își făcea ușurel loc printre ceilalți și pornea în urma omului cu incele-neală, convins că graba nu e de folos aceluia care are de mers la drum greu.

Îl vedeai apoi pășind cu grijă și lovind pe drumul pietruit, potcoavele cizmarilor.

Hai, hai, domol ca oricine poartă greul în spate, — ajungea. Se oprea

la casa omului, lăsa binișor sarcina, își lua coșul și apoi așa, cu capul plecat, — de parcă i-ar fi fost rușine de suflarea pe care o purta întrînsul —, aștepta să fie mulțumit cu câte ceva.

Cît îi dai, era destul. El niciodată n'ar mai fi cerut. Fiecare te dăruiește cu cît poate și cît vrea. Dece să nu te mulțumești? Unul dă mai puțin, altul mai mult și i gata — socoteala. Pui ban lângă ban și faci lăncuța: Și dacă ai pus cu grijă bănețul, lângă bănețul, (ți-ai îngrijit de bătrănețe...

Dacă îmbătrănește omul, nu poate să mai muncească. Iar dacă nu poți munci, nimeni nu te crede și nimeni nu te ajută.

Așa-i zămislită lumea! Unul să se scalde în grămezi de aur și zece să se usuce de dorul unui codru de mălăgă....

Astfel gîndea moș Grigore. Veni iar la piață. Și iar găsea mîșterii. Toată lumea îl cunoștea. Om haratic, tăcut și la locul lui... Credincios și cinstit, de puteai să-l lași între mîșterii de galbeni. Mîna lui nu cuteza nici măcar să-i atingă. Că banul necăștigat cu sudoare zicea moșul — din vînt vine și în vînt se duce. De pe urma lui, rămîne doar nevinovăția noastră, grea și apăsătoare vinovăție. Toată ziua, până 'n inserat, moș Grigore n'avea vreme să hodinească.

Mai un drum încoace, mai unul încolo, trecea vremea și întinericul, îl apuca cu lucru.

Așa e omul bun și umnicitor: poartă dragostea tuturor și nu știe ce e nevoia. Lui i-s dragi zorile și iuserate: Una, că-l indeamnă la muncă spornică și bănoasă, cealaltă că-l mîna la odihna trupului chosil...

Cînd venea noaptea, era și moșul gata. O lua rară, rară, spre cărciuma lui domnu Nae. Rachiu bun și often și negustor de treabă. Umplea cînzecua cu secară „de-a bună” și i-o dădea:

— „Soarbe-o, nene Grigore”...

Și el o sorbea ușor, ca pe două picături de apă. O punca pe marginea teigheții, apoi trecea latul mîinii lui, neagră și noduroasă, pe la gură...

— Bună seară... Tare de te arde ca focul. Un bau, mai mult, dar face.

Învărtea printre degete o țigare de tutun, o aprindea la candelă fumegîndă, tușea de citeva ori — o țise seacă — și eșea.

De peste drum, dela brutarul grec, își cumpăra o pâine neagră. De neagră, neagră era. Dar pâine gustoasă și mare și oftenă, mai rar... O punca, aducându-o cu mîna răsucită în coș și-si urma drumul.

Ajuncea acasă. Scăpăra un chibrit aprindea lampa și se apuca de lucru. Mai crăpa un lemn, mai impletea coșul, mai ațâța focul se ducea vremea. Imbuca citeva din pâinea cumpărată și din brînză sau altă brînză căpătată dela vre-un mîșterii, sorbea o gură de apă, înoda într-o basma mare, prisesul banilor agonisiți peste zi și-si scotea apoi cizmele din picioare — rezemat de marginea patului. Apoi, așa îmbrăcat, se vîra sub o streanță de plapomă...

Trăgea acolo un somn, până 'n zorii zilei, și din zori, la muncă iar. Că omul de omenie, muncește mult și odihnește puțin...

Munca nu omoară; e ea durerea: mai mult muncești, mai mult te ojelește...

Moș Grigore, avea și el povestea lui. Numai să fi vrut să-l ascuți, câte-ți spunea el...

— Eu, hoarele, n'am fost din totdeauna așa. Am avut și eu căsnicie cu lumea, nevastă și copil — nu flăcăiș înalt, voinic și cu rost în lumea asta, sprinten și voinic, de ziceai că-i pasăre...

Toate bune însă numai până la vreme...

Venise într-o seară dela muncă. M-am pus să hodinesc și am dormit până 'n ziua. Și cînd m-am trezit în ziua, patul nevastii era gol. Fugise. O soptise careva la ureche și s'a dus; s'a dus după dănsul, cu mințea ei de femeie ușoară și cu o frîntură din inima mea. Eu am rămas cu dorul și cu băiatul...

N-am plîns, n'am blestemat. Las-o să fie sănătoasă și Domnul să-i plătească, că nevaste, ehe! numai să vrei, câte găsești.

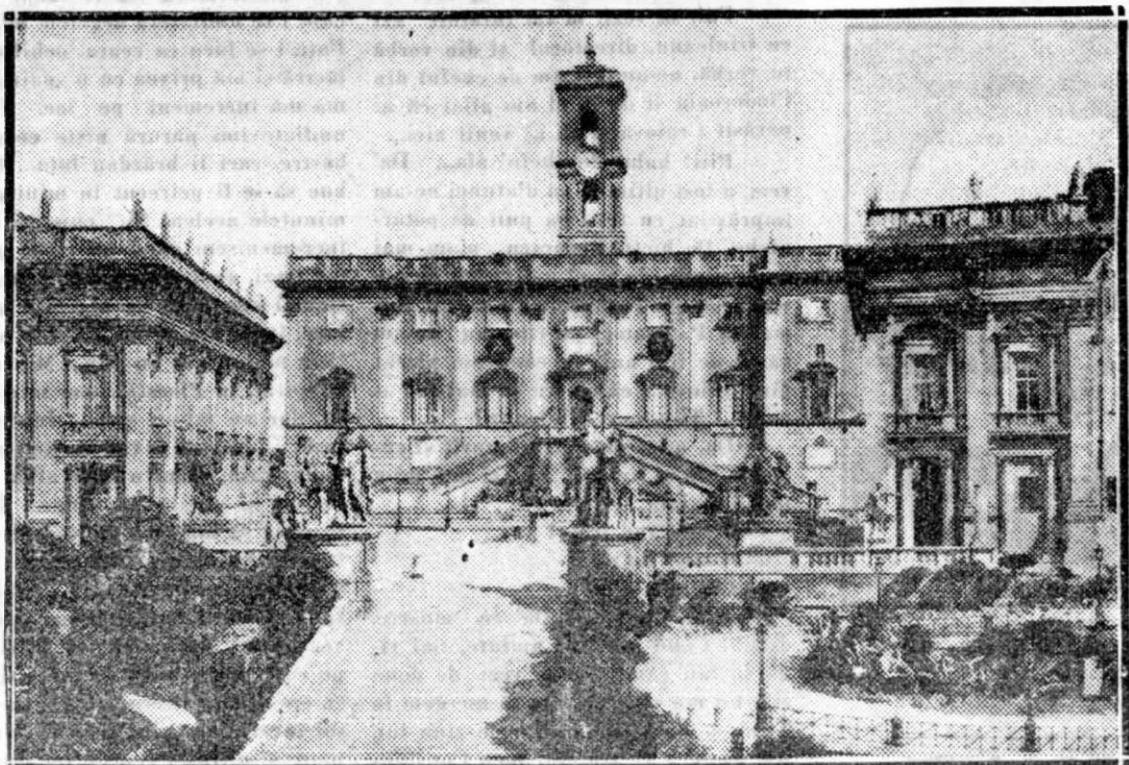
De înșurat, nu m'am mai înșurat. La ce să mă înșor? Să mai hrănesc iar în casa mea așa muere?...

Au trecut apoi cîteva ani; și într-o zi, numai că mă pomenesc eu fecerumen:

— Eu mă duc, taică.

— Te duci, unde?

— Apoi, ia așa, în lume, să-mi caut și eu norocul.

ROMA. — PALATUL PRIMĂRIEI, (CAPITOLIUL)

Și a plecat. A plecat. Am rămas, de-aceu, singur eu.

Cât trăește omul, mult îi e dat să vadă; multe să vadă și să pătimească. Deatunci, s'a dus și tihna zilelor mele.

Pe mine nu mai are cine să mă spele, să mă coasă, să mă curețe.

Casa nu mai are cine s'o lățească și soarele n'are ce mai lumina. Și eu strâng ban lângă ban și fac bănețul, că oricum, trebuie să se îngrijească omul și pentru mai târziu.

Și moș Grigore spunea mai departe, mereu, cu glas răspicat, să-și ușureze năduful de pe inimă.

Namăi să fi vrut să l'ascuți, că nu isprăvea niciodată.

Venise primăvara și pământul răsufla aburi, calzi și umezi, ca după o iarnă grea...

L'am văzut iar, — după multă vreme — pe moș Grigore. În cap, pălărie nouă și netedă, pe trup, strac tot așa de nouă și în picioare, ciobate întregi și curate.

— Te miri, haerule? — grăi masul. Te miri de mine. De! M-a ajuns vremea. Mi-au venit înapoi și nevasta și feciorul...

Pe ea, am întâlnit-o în capul țârgului. Era slabă, de o sufla vântul.

— Ce faci tu, femeie?...

Mureea a plecat ochii în jos, parcă ar fi fost fată mare.

— Fac bine.

— Bine, ha? te-ai uscat ca scândura și te-ai galbejit ca lămâie. Bine, da! Dar de dragoste, te-ai săturat?...

N'a ridicat ochii. Cu ei plecați însă, a început a plânge.

M-a durut inima. Că de! Bună, rea, cum e fost, a fost nevasta mea, și am trăit la un loc atât amar de vreme.

— Tu mergi acasă?

Ea n'a așteptat mult s'o rog:

— Merg, dar mi-e rușine...

Eu am certat-o și ca a mers. Și deatunci are iar cine să mă drăgă și cine să mă curețe. Casa s'a luminat și eu mi-am deslegat eu dragă inimă la masă. La săptămână, a venit și fecioru-meu. Nici nu l'am mai cunoscut: așa flăcăr chipes mai arar se vede...

Deatunci e bine. Am așteptat, da nu-mi pare rău...

Moș Grigore se întoarse să plece. Mergea cu pasul lui, rara, rara bătrânește.

Ios. Klecknar

Războiul anecdotic

Colegi.

Prin fața intrării principale a unui liceu din Paris, trecea un soldat. Acesta venise să se întrecă după boală și acum pornea din nou spre frontul de luptă. Soldatul mergea liniștit înainte și deodată auzi un strigăt. Se întoarse și recunoscându-l pe doi liceeni încă foști colegi. Intre ei era doar 2 ani deosebire de vârstă; s'au jucat însă cu toți la olaltă.

La întâlnire și-au strâns mâinile cu căldură și liceenii nu știau ce să spună mai întâi, ca să aile amănunte din război. Soldatul le-a povestit s' colegii lui rămăseseră în memorie.

— Ești mulțumit că pleci acum din nou pe front, întrebarea elevii?

— Mi li trebuia să mai stau până la o definitivă restabilire, dar n'am avut putut rezista. Mi-e dor de camarada de luptă. Voi însă?

— Noi facem chimie, astronomie și celălalte.

A fost un moment de cumplită desamăgire. Colegii s'au simțit atunci așa de străini unii de altul.

Și au spus atunci elevii:

— Tu ai noroc, că te-ai născut mai de vreme ca noi. De aceea tu lupți pentru noi, cari suntem încă copii.

Spânzurat.

Un ofițer german poroi după miezul nopții cu băiatul gazdei sale, un francez, spre frontul de luptă al francezilor.

Gazda, om bătrân aproape, ca să nu lase copilul singur, se oferise să meargă și el. Copilul ducea în mână o fructenă aprinsă.

Au mers ei ce-au mers și copilul primi ordin să lase mai mică lumina lanternei. Copilul implini porunca. După câțiva timp ordinul se repetă. Copilul însă tot micșorând lumina, lanterna se stinse deodată.

Căpitanul se enervă, scoase un revolver și împușcă pe loc copilul; iar bătrânul neputincios se aruncă nenorocit asupra copilului său, care expira în gemete chinătoare.

Dar căpitanul trebuia să plece și ordonă bătrânului să ia lanterna și să-i arunce. Nefericitul părinte s'a

supus cu o voință animalică, neștiind în viteză durerea ce face. Și tot mergând au ajuns la o localitate ocupată de Germani.

Aici, căpitanul ordonă, ca bătrânul să fie băgat la închisoare. A stat aici 3 zile, unde era tiranizat fără milă. A treia zi fu considerat de paznici ca mort și a fost luat ca apoi legat de un braț numai să fie spânzurat de un copac.

Bătrânul s'a trezit din letargia lui, și a început să gemă, să strige, dar la fiecare semn de durere i se răspundea cu torturi și mai mari.

Indelestniciri nemțești.

În jurul orașului Nancy, spionajul s'a manifestat fără seamăn.

Pilda dată de Durghand, un fals fermier din Hillecourt a ajuns elasic. Mai ales pe lângă canale, râuri sau poduri, se găsește câte o casă, o fermă sau altă locuință ocupată de câte un german sau de vreun om plătit de ei.

Spionajul se făcea mai bine cu ajutorul corespondențelor scrise, prin raport verbal, semnale luminoase, sau telegrafice fără fir.

Prin poșta se corespundează mai greu și mai încet, de aceea au început să întrebuițeze bilete pe care le transmit anume oameni, din sat în

sat, din fermă 'n fermă, din om în om până ajung la destinație.

Se dăduse un bilet de „liberă-trecere“ peste podul care leagă Varangville de Saint-Nicolas. O femeie se prezintă la santineta și în loc să prezinte „biletul de liberă trecere“, prezintă din greșală, tocmai scrisoarea cu care era trimisă de germani! Această poveste a fost auzită de la un țaran din Saint-Nicolas chiar a doua zi dela întâmplare.

Femeia fu dusă în fața consiliului de război și executată.

Comunicația prin telefon era mai greu de executat; însă prin telegrafia fără fir a mers strună. În Septembrie însă poliția a căutat și a confiscat toate aparatele amatorilor. Era chiar lucru necesar, de careee, electricianii germani instalaseră aparate pe la agenți de-ai lor care le comunicau diferite vești.

Electricianul Leimer, al cărui magazin era pe str. Saint-Dizier, și care furniza încă de mulți ani instalații electrice pe la particulari, administrației, stabilimente de instrucțiuni, fu denunțat ca spion, chiar dela începutul războiului. Vizitându-se casa, se descoperi totul. Postul lui de telegrafie fără fir era foarte bine instalat. Un copil de-al lui Leimer de frică a spus că tatăl lui avea legături cu un căreacare suncar austriac. Fu prins și el și închis împreună cu soția lui.

În primele zile de Septembrie, când un avion german aruncă o bombă asupra orașului Nancy, mulțimea fugea în spre casa dărămată din strada Exelmans.

Doi oameni vorbeau între ei. Unul dintre ei întreba cu insistență asupra detaliilor: „sunt morți? Casa s'a stricat înăuntru?“ (Nu era nici un mort, și chiar puține pagube). În acest moment toată lumea arăta un avion francez care urmărea pe cel german. Omul exclama răsând ironic: „Degeaba nu-l ajunge!“. Exclamația și accentul german

Regele soldat

Vitejia armatelor belgiene era susținută și de eroismul regelui lor, care dela începutul războiului nu s'a codit, ca în tot timpul să fie în liniile din avant-posturi. Și e așa de iubit și de aclamat! Dar lui nu-i plac toate acestea și nici nu vrea să fie salutat!

Coboară din automobil, simplu, surzător, cu mâna întinsă, vorbește cu oamenii săi, cum ar vorbi cu un camarad. Chiar el singur size:

— Suntem doar camarazi, trebuie să vorbim toți unul cu altul și să ne strângem mâna. Într-una din vizitele sale, văzu un soldat ținând un plic. Se îndreptă către el și-i zise:

— Ai scris părinților? Dă-mi mie scrisoarea, o duc eu la poștă!

De multe ori duce astfel pachete și scrisori la cartierul general. Abia se sue în automobil să plece, și în urmă se aude exclamații de entuziasm și bucurie.

— L'ai văzut? E admirabil!

Viata artistică și literară

Colaboratorul nostru Leontin Miescu și d. dr. Anton Ionescu au prezentat Teatrului Național din Capitală o lucrare dramatică în cinci acte, intitulată: *A fost un om!*...

Despre această nouă lucrare dramatică s'a vorbit în numărul trecut al acestei reviste.

Se speră că, dacă piesa va fi admisă de comitetul de lectură al Teatrului, ea va fi reprezentată chiar în cursul acestei stagiuni.

La Ateneu s'a deschis expozițiile d-rci Protopopescu și aceea a pictorilor C. Pascali și D. Mihăilescu iar, în str. Franklin, expoziția pictorilor Ionescu-Doru, Angelescu (Ange) și D. Stoica.

În str. Corăbici e deschisă expoziția pictorului Cornescu. Numeroși amatori de artă au făcut rețineri importante la toate aceste expozițiuni.

Bimbașca-Sava este titlul unei drame istorice, pe care d. Peretz, profesor universitar, a prezentat-o Teatrului Național din București.

Va fi premiera de căpetenie a stagiunii viitoare această nouă dramă istorică despre care se vorbește lucruri admirabile.

Sorana, piesa d-lui Ion Brătescu-Voinești, întovărășit de Hert s'a reprezentat la Teatrul Național.

Sorana ca piesă literară, scrisă într-o admirabilă formă, pe care o posedă distinsul scriitor Brătescu-Voinești, nu întunește și toate însușirile unei piese de spectacol.

Teatrul ca să mențină o piesă, utilizează anume norme, pe care estetica literară le consideră dacă nu fructuri, le-a denumit în orice caz mijloace artificiale.

Inspirația liniștită, tratarea psihologică și mai ales căutarea unor descrieri frumoase. — mijloace secrete ale literaturii Brătescu-Voinești n'au putut da o piesă, plină de viață frământată pe scenă, cu acțiune intensă. — lucruri pentru cari Brătescu-Voinești și-a asociat pe Hert la divizarea piesei în acte și scene.

Sorana însă este o piesă literară la înălțimea admirabilelor nuvele „Nuculăiță Minciuță“, „Blana lui Isaia“, „În lumea dreptății“, etc.

Cereți EDIȚIA II-a DIN

ALMANACHUL

Ziarului „UNIVERSUL“

care cuprinde în afară de o foarte bogată materie literară, științifică, ilustrațiuni și TOATE LEGILE EXCEPȚIONALE, 35 bani

VOTATE DE PARLAMENT ÎN VEDEREA MOBILIZĂRII

CASA de SANATATE

— SPECIALA PENTRU —
— BOALE DE FEMEI —
— SUB DIRECȚIA —

DOCTORULUI I. KIRIAC

Chirurg primar; Șeful serv. de gynecologie al Spitalului Eloriei

SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI (hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Ionici 8, în dosul Teatrului Național

— TELEFON 296 —

NOUA SERIE

a marilor și
valoroaselor

PREMIU

ce oferă ziarul „UNIVERSUL” abonaților săi, la tragerea din luna Mai 1916

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cuponul de Mai 1917

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobile de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorii celor mai mari case particulare Vile și Hoteluri.

Un elegant BUFET lustruit mahon

având 3 despărțituri cu placa de marmură și oglindă, cumpărat de la „Compania Americană”, mare depozit de mobile, strada Carol No. 74, etaj I

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și str. Șorbăneală No. 10. Succursala: Calea Victoriei No. 107.

Un gramofon „Gigant” cutia lustruită mahon, mecanismul extra forte, cu arc dublu, cântă 7 cântece după un remontajiu. „Pavilionul de alamă”, de cea mai mare mărime, Brațul acustic conic ultima perfecțiune. Diafragma „Exhibition”, inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere alese. Acest gramofon este cel mai puternic și înzestrat cu o mecanică foarte solidă, merge aproape jumătate de oră, după un remontajiu. Ne-a fost furnizat de Marele magazin de muzică JEAN FEDER, furnizorul Curții Regale, București, Calea Victoriei 54.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson”

fabrică de lichieri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premii ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Mai 1916

Una visărie fină cu entie forma vicarei căptușită cu catifea, inclusiv arcaș cu capra de fildeş, garnitură de coarde englezești, camerton și surdină. Una chitara fină de palisandru; Un clarinet de abanos fin, cu 8 clape de nichel și brațară jos la corpul de rezonanță, inclusiv 12 pene de rezervă. Aceste toate ne-au fost furnizate de Magazinul general de muzică „La Harpa”, București, str. Colței nr. 5, renumit în toată țara pentru deosebită calitate a mărfurilor ce debitează.

Una pușcă de vânatoare cu două tevi, tevilă de oțel, „Bayard”, din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuița atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum; Una pușcă de vânatoare cu două tevi cu zăvor de închidere sistem „Greener”; Un revolver semi-automat „Ravo” cu mâner de sidif; Un flacon „Thermos”, de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate de la Marele magazin de arme și biciclete „B. D. Zissu”, furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44 București.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canăpea, două fotolii și patru scaune elegant tapisate; Una măsuță de bambu; O oglindă venețiană de cristal; Una etajeră de bambu; Un cuier de bambu cu oglindă de cristal pentru antrep; toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobile Marco Dattelkremer, str. Carol 62, București.

Cinci chimire higienice după măsură, calitatea I-a, (Briul lui Iov), singurul brevetat în țară și inventat de d. căpitan Iov din Pitești, care are proprietatea de a preveni și vindeca chiar boale vechi, de stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din numeroasele scrisori de mulțumire primite de la persoanele ce-l poartă.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, mărgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu nr. 6, București.

1 Coșuleț de metal fin argintat pentru servit pesmeți; 1 Vas automat pentru unt, de metal fin argintat cu interiorul de cristal; 1 serviciu de dejun de alpaça argintat conținând 2 ouare, 1 vas pentru unt și 2 solnițe mici, toate pe un suport elegant; 1 fructieră de metal alb fin argintat; 1 baston cu minerul de argint veritabil marcat de stat; 1 pungă de alpaca fin argintată; 1 Cutie căptușită cu mătase ros conținând: 1 încheietoare de ghete, 1 încheietoare de mânusi, 1 masină de întins mânusi, 1 os de pantofi, toate de metal foarte fin argintat; 1 pendulă mare de salon de stejar închis cu bătaie frumoasă și întorcându-se odată la 15 zile. Furnizate de marele Magazin de bijuterii „Frații Roller” str. Carol 50 Etaj I.

5 ceasornice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice pentru brâu cu pedestal de cristal, tot cu aceeași inscripție; 5 ceasornice de perete frumoase pictate, se întorc la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice nichel având și aparat Pres-Papier.

8 Lămpi de masă complete cu sita sticlă și abatjour dând lumina la fel cu gazul aerian, revenind mai eficient ca orice fel de iluminat și chiar decât petrolul. Aceste lămpi ne-au fost furnizate de firma Cassalia, asociația dr. V. Roseuleț și Conții R. și G. de Roma, București str. Dr. Lueger No. 5.

50 dejunuri copioase la marele restaurant Europa din Pasajul Român.

Un lavabo de faianță englezesc, alb, pe un picior de fontă, vopsit și lăcuit alb, cu ventil de scurgere cu lanț nichelat, Bateria de scurgere din alamă fin nichelat, furnizat de Teirich & C-rie, succesor Carol Weirlich, Telefon 6/71.

5 assortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

4 Splendide sacheuri pentru dame.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați.

Notăți bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concurența la premii de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebunțează incasatori.

Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației ziarului, prin mandat postal sau în persoană.